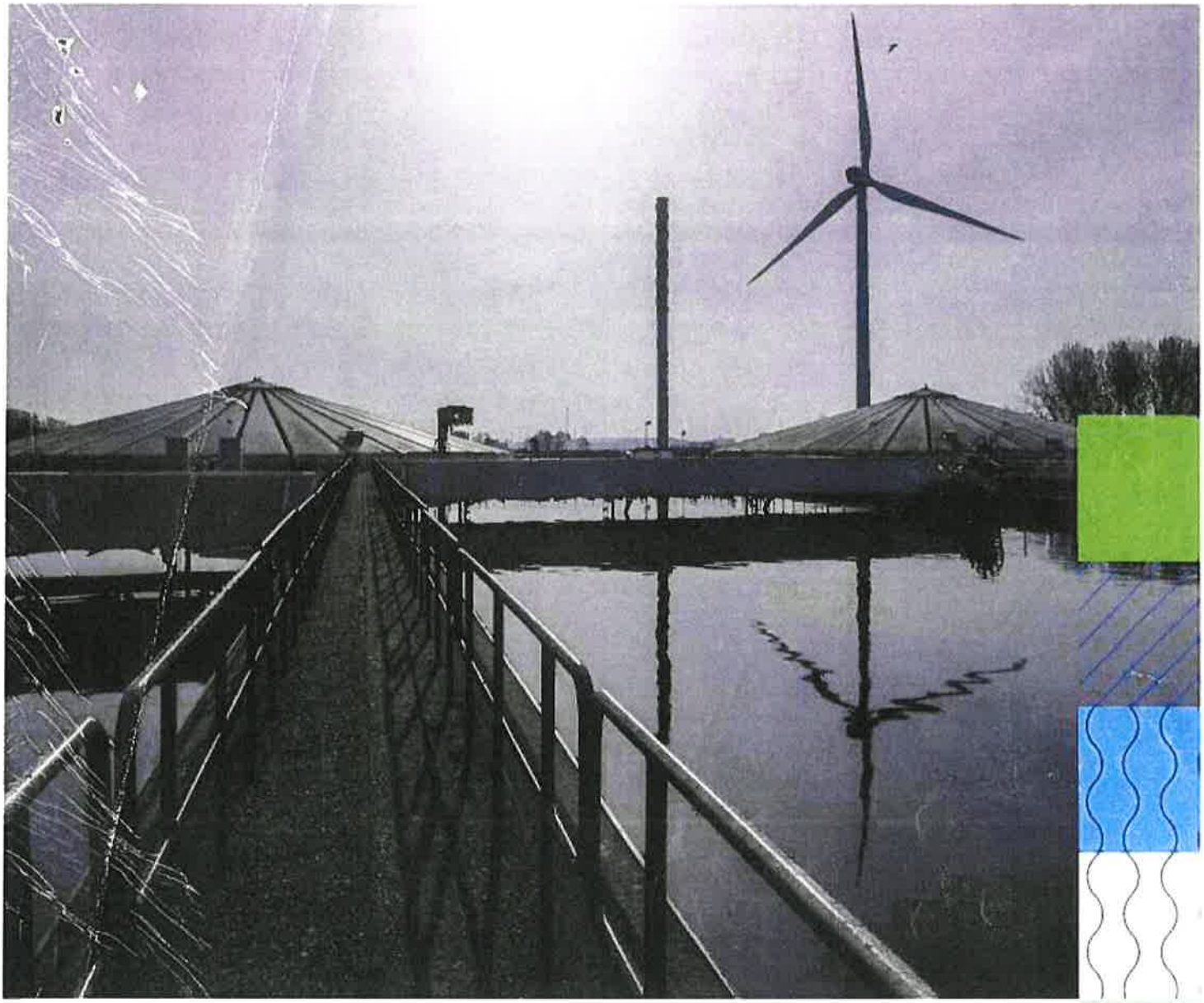
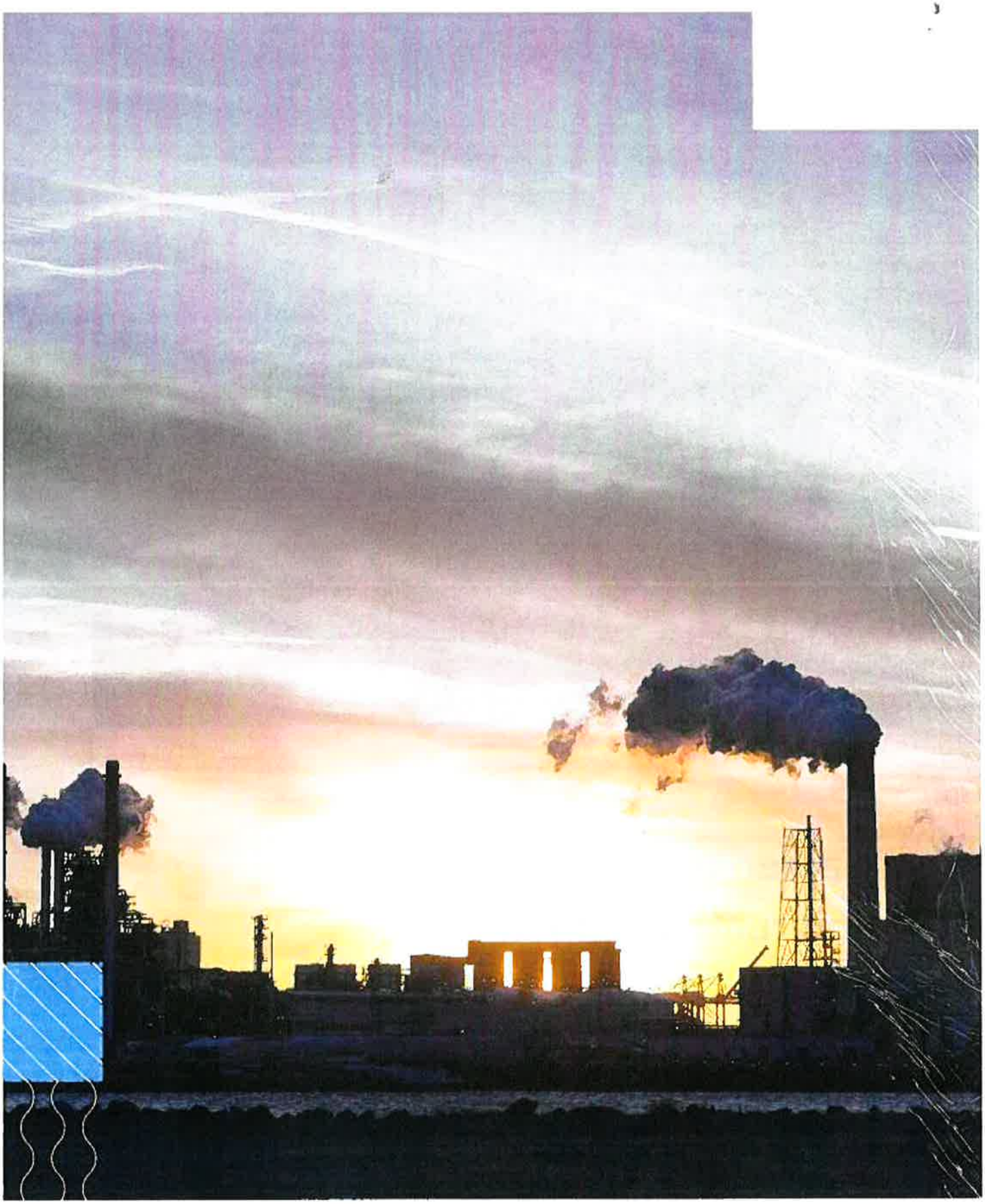

Samen grip krijgen op indirecte lozingen

Convenant samenwerken in de waterketen
aan de Kaderrichtlijn Water (KRW)

provincie
Zuid-Holland

Samenwerken om doelstellingen en ambities op het gebied van waterkwaliteit te halen.

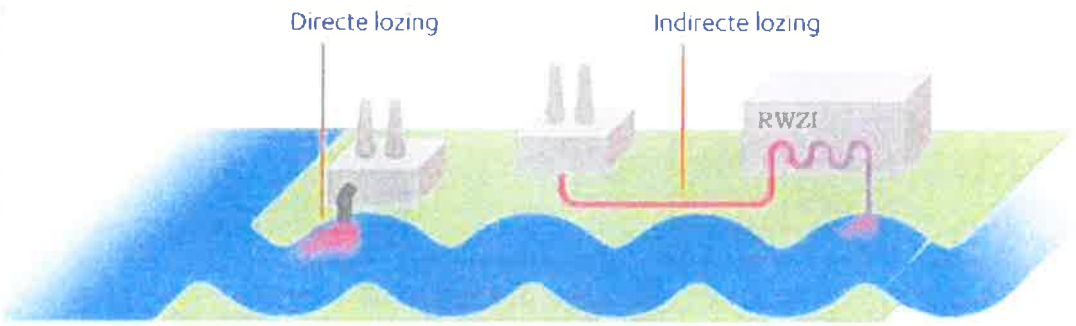
Context

Het is nog niet goed gesteld met de waterkwaliteit in Zuid-Holland. Er is in de afgelopen decennia veel bereikt, maar stijgende inwonersaantallen, industrialisatie, intensivering van de landbouw en een veranderend klimaat stellen ons continue voor nieuwe en blijvende uitdagingen. Op al deze vlakken werken overheden en organisaties hard om de waterkwaliteit te herstellen. Daarbij dwingt de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) ons om harde doelen te behalen in 2027 (en daarna vast te houden). Nederland verdient schoon water.

Op het gebied van bedrijfsmatige lozingen op de riolering (vanaf hier genoemd 'indirecte lozingen') valt er veel te winnen. Door tekortkomende samenwerkingen en inzet op VTH-taken zoals beschreven in het rapport "Commissie Van Aartsen voor versterking van het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)" (2021) is er onvoldoende beeld van de invloed van indirecte lozingen op de waterkwaliteit en waar kansen tot verbetering zitten. Naar aanleiding van o.a. genoemd onderzoek startte in 2022 daarom het landelijke Interbestuurlijk Programma Versterking VTH (IBP VTH) gericht op verbeteren van de samenwerking en het merkbaar verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. En ook het landelijke KRW-impulsprogramma benoemt het steviger inzet op VTH als belangrijke actie wil Nederland voldoen aan de KRW-doelen.

Wat zijn bedrijfsmatige indirecte lozingen?

Bedrijfsmatige indirecte lozingen zijn lozingen van bedrijven op de riolering. Bij deze activiteit worden met de afvalwaterstroom stoffen via een gemeentelijk vuilwaterriool afgevoerd richting een rioolwater-zuiveringsinstallatie (RWZI). Hier worden de stoffen zo goed als mogelijk verwijderd uit het rioolwater. Toch is het niet altijd mogelijk alle verontreinigingen te verwijderen en komen er ook via deze route verontreinigingen in het oppervlaktewater terecht. Een ander risico op verontreiniging van het oppervlaktewater is het gevolg van overbelasting van het rioolwatersysteem door bijvoorbeeld een hevige regenbui. Dan storten verontreinigingen bij zorgvuldig gekozen en gereguleerde overstroomplekken over zonder dat deze eerst zo goed mogelijk gezuiverd zijn door een RWZI.

Doel van het Samenwerkingsconvenant

Partijen beogen met dit convenant "Samen grip op indirecte lozingen" het terugdringen van verontreiniging in ons watersysteem als gevolg van indirecte lozingen door:

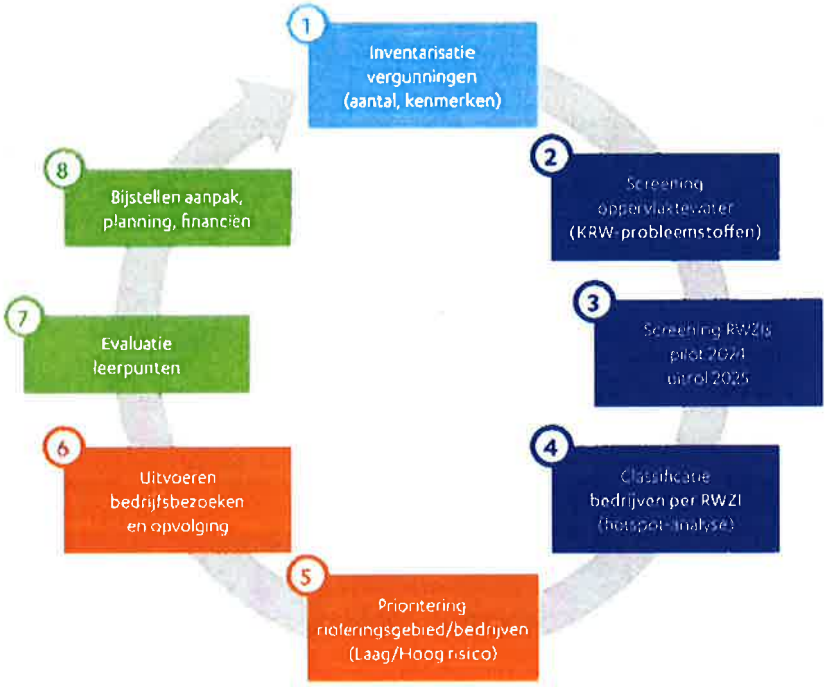
- Het verkrijgen (en houden) van een actueel en volledig beeld van de invloed van de huidige bedrijfsmatige indirecte lozingen op de waterkwaliteit.
- Het aanbrengen van focus en versterken van de VTH-taken voor indirecte lozingen.

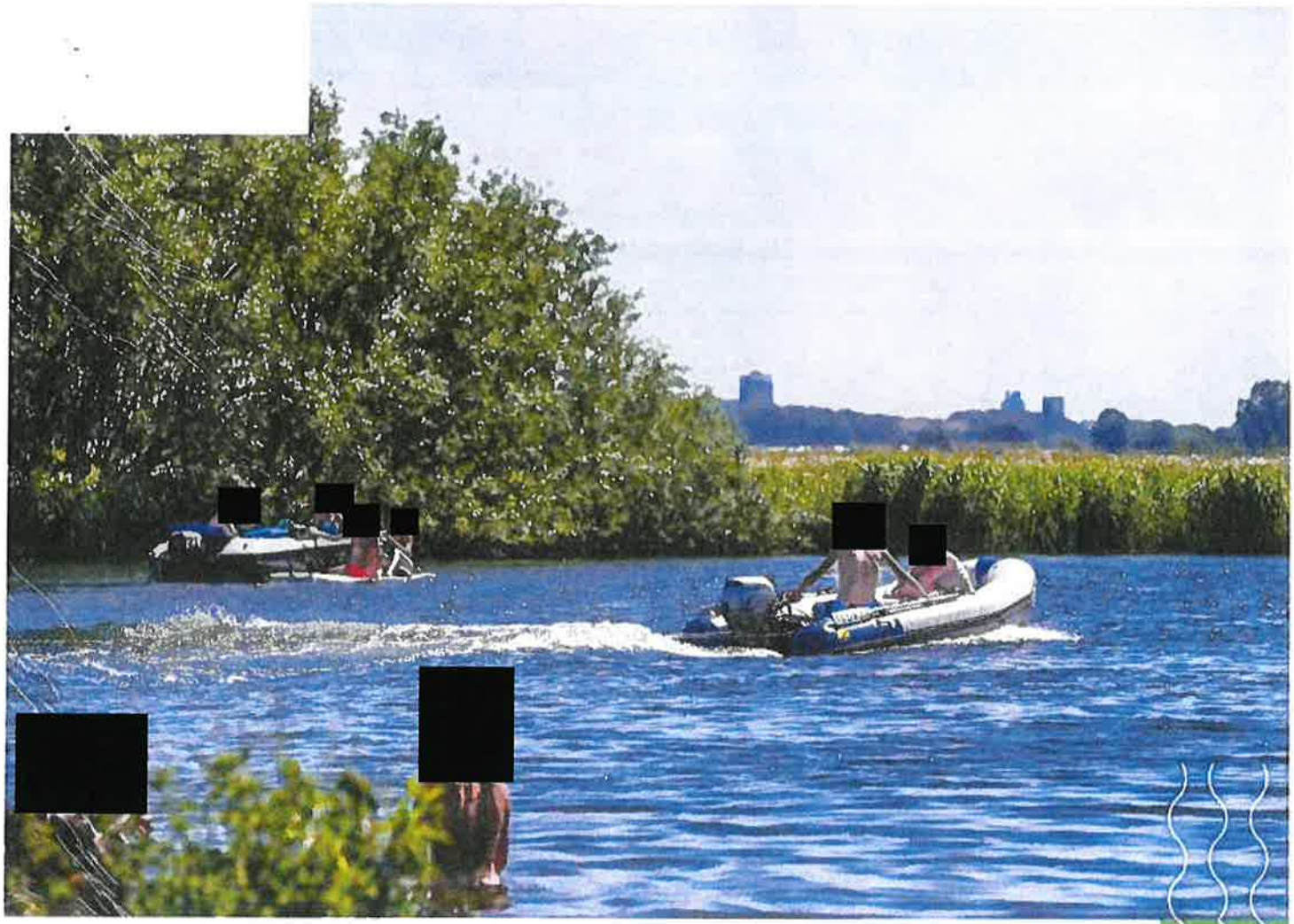
Partijen zijn ervan overtuigd dat door een gezamenlijke aanpak, bundeling van krachten en kennis wezenlijke stappen in het KRW-doelbereik kunnen worden gezet. Partijen wensen een voortrekkersrol te nemen en ook andere partijen te inspireren om actie te ondernemen op het terugdringen van stoffen bij de bron.

Met dit Samenwerkingsconvenant worden de afspraken rondom de samenwerking tussen verschillende partijen vastgelegd. Wel dient het convenant te worden gezien en gebruikt in het licht van ieders eigen taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden binnen het VTH-stelsel en de implementatie van de KRW. De provincie Zuid-Holland, initiatiefnemer voor het Samenwerkingsconvenant, nodigt gemeentes, omgevingsdiensten, waterschappen en Rijkswaterstaat uit om gezamenlijk werk te maken van de waterkwaliteit in onze provincie in het algemeen en het in overeenstemming brengen en houden van lozingsactiviteiten met de KRW-doelen (geen achteruitgang, goede waterkwaliteit) in het bijzonder.

Wat is er al gedaan

Dit convenant is niet zomaar tot stand gekomen. Met een groep koplopers is gewerkt aan een plan van aanpak om meer grip te krijgen op indirecte bedrijfsmatige lozingen. Deze kopergroep bestond uit betrokkenen vanuit de waterschappen WSHD, HHR, HHD, WSRL en HHSK, Rijkswaterstaat, gemeenten Rotterdam, Gouda, Den Haag, Schiedam en Leidschendam-Voorburg, de omgevingsdiensten ODH, DCMR, OZHZ, ODMH en ODWH en de provincie Zuid-Holland.

In de opstartfase is er onder leiding van de provincie met de betrokken partijen gewerkt aan het verkrijgen van een volledig(er) en gedetailleerd(er) beeld van de huidige situatie om de noodzakelijke inzet te bepalen. Als onderdeel van de stapsgewijze aanpak is (gefinancierd door provincie en waterschappen) in deze fase onderzoek gedaan naar de KRW-probleemstoffen in onze regio, is een hotspotanalyse 'lozingen bedrijfsmatige stoffen' uitgevoerd en een meetcampagne van KRW-probleemstoffen op een groot aantal van de RWZI's binnen onze provincie gestart. De resultaten van deze bouwsteen komen dit najaar en voorjaar 2025 beschikbaar en kunnen als basis dienen voor een eerste prioritering van de werkzaamheden in 2025. Op basis van de opgedane ervaringen en aanvullende metingen kan op deze manier de komende jaren door continu bij te sturen stapsgewijs en risicogestuurd invulling worden gegeven aan de VTH-taken voor milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten op oppervlaktewater. Met de opgedane kennis vanuit deze opstartfase werken we in 2025 aan een gedetailleerde meerjaren uitvoeringsagenda. Het convenant ondersteunt en faciliteert de totstandkoming van deze uitvoeringsagenda.

Wat gaan we doen

Praktijkpilot

Met de koplopergroep zijn we begonnen met de het voorbereiden van een praktijkpilot waarbij in kaart wordt gebracht waar de acties zitten op het gebied van bedrijfsmatige lozingen voor het KRW-doelbereik. Tijdens deze praktijkpilot gaan we ervaring opdoen met het controleren van afvalwaterstromen en (her)beoordelen van vergunningen. Ervaring die we op moeten doen om in een later stadium grip te grijpen op alle bedrijfsmatige lozingen. Iedere omgevingsdienst gaat een aantal bedrijven controleren en monsters nemen van het geloosde afvalwater die geanalyseerd worden op reguliere parameters en KRW-probleemstoffen. De kennis die wordt opgedaan over specifieke branches wordt gebruikt bij de verdere vormgeving (inclusief doorvertaling op basis van risico-duiding naar de werkplannen van de omgevingsdiensten) van de werkwijze voor de bredere controle van bedrijfsmatige lozingen tijdens de uitvoeringfase.

Voor de uitvoering van de praktijkpilot wordt een projectteam geformeerd bestaande uit (interne en externe) personen uit:

- Provincie Zuid-Holland: procesbegeleiding, inhoudelijk specialist stoffen
- Gemeenten: adviseur water en riolering
- Omgevingsdiensten: medewerker vergunningen, toezicht en handhaving
- Waterschappen en rijkwaterstaat: adviseur vergunningen, procestechnoloog

Uitvoeringsfase

De uitvoeringsfase beslaat de vervolgaanpak voor het bezien, en zo nodig herzien, van de vergunningen of regels. Voor alle vergunningen wordt de toelaatbaarheid van de afvalwaterlozing vanuit (KRW-)waterkwaliteitsoogpunt bekeken. Voor de indirecte lozingen waarvoor algemene regels gelden waar eventueel maatwerk nodig kan zijn. Per bedrijf wordt geanalyseerd welke stoffen door de bedrijfsprocessen in het afvalwater terecht kunnen komen. Om de feitelijke kwaliteit van het lozingswater vast te stellen, wordt (waar nodig) daarnaast het afvalwater bemonsterd en geanalyseerd. Als laatste stap wordt een advies gegeven over of en zo ja, welke onderdelen van de vergunning eventueel herzien zouden kunnen worden of waar maatwerk is te stellen. Gebruik makend van de inzichten uit de opstartfase komen daarbij de meest risicovolle vergunningen/ branches het eerst aan bod in de planning.

De werkzaamheden in deze fase:

- Inzicht creëren in de indirecte lozingen en voor oppervlaktewaterkwaliteit relevante stoffen;
- Het controleren van eventueel aanwezige handhavingsgegevens en bevindingen van toezicht en handhaving;
- Uitvoeren van bedrijfsbezoeken en bemonsteren en analyseren van bedrijfsafvalwaterstromen;
- Indien nodig: contact met het bedrijf over verdere inventarisatie van processen en/of stoffen;
- Vastleggen van de gemeten stoffen/groepen en andere bedrijfsspecifieke informatie over de aanwezige (chemische) bedrijfsprocessen en afvalwatersituatie in een standaard rapportage;
- Indien noodzakelijk het uitvoeren van de Immissietoets ten behoeve van de toelaatbaarheid van de restlozing op het oppervlaktewater;
- Advies ten behoeve van het wel/niet herzien van vergunningen.

Ketenaanpak

Om de komende jaren slagkracht te laten zien, hebben we alle partijen in de keten nodig. Zonder krachtige samenwerking blijft er ruimte voor lozingen die niet in lijn zijn met de vergunning e/o de KRW. De inzet van partijen onder het convenant is gericht op een krachtige en blijvende impuls op indirecte lozingen door het op een hoger plan brengen van de huidige (gefragmenteerde) inzet op de wettelijke VTH-taken voor indirecte lozingen van de betrokken bevoegde gezagen binnen onze regio. Alle partijen nemen hun verantwoordelijkheid voor het verder ontwikkelen, versterken en verbeteren van de VTH-inzet:

- De provincie Zuid-Holland neemt vanuit haar VTH-coördinatierol en toezichthouder op de voortgang op de KRW het voortouw in het coördineren van de samenwerking.
- De omgevingsdiensten dragen samen met de waterschappen zorg voor de uitvoering.
- De provincie en gemeenten dragen zorg voor de juiste randvoorwaarden voor de uitvoering.

Partijen zetten zich gezamenlijk in op het tot stand brengen en het daarna (na 2027) houden van een opgavegerichte vorm van samenwerking tussen de betrokken partijen op indirecte lozingen. De uitdaging zit erin hoe partijen samen en met elkaar slimme oplossingen bedenken voor bestaande knelpunten of belemmeringen op het gebied van risico-analyse en prioritering, financiën, personeel, uniforme toetsingskaders, etc. Die samenwerking kan plaatsvinden binnen de bestaande organisatie- en overlegstructuren of binnen nog te beschouwen en (met convenant partijen in 2025) te wegen verdergaande vormen van gezamenlijke uitvoering van VTH-taken. Het convenant heeft als focus indirecte lozingen, maar kan ook vliegwiel zijn voor het opzetten van een structurele samenwerking in onze regio op VTH.

Om succesvol te kunnen zijn in de aanpak, spreken partijen de ambitie uit om individueel en als collectief ervoor te zorgen dat de volgende zaken op orde komen:

- Financiering en bemensing
- Faciliterende kennisinfrastructuur
- Informatievoorziening

Partijen zijn van mening dat alle drie deze bouwstenen voor een effectieve samenwerking aandacht vragen. Niet voor alle bouwstenen kan nu echter al precies worden ingevuld wat dit de komende jaren van partijen vraagt. Daarom spreken partijen met dit convenant af dat zij (daarbij voortbouwend op de resultaten van de probleemanalyse, praktijkpilot en resultaten van het IBP VTH) verkennen wat op deze bouwstenen van een ieder nodig is en maken in 2025 nadere afspraken over een inhoudelijke uitvoeringsagenda, kennisdeling en financiële bijdrage van partijen. Daarbij wordt afgesproken dat de financiële bijdrage aan de uitvoeringsagenda via de provincie, waterschappen en omgevingsdiensten loopt. Met de omgevingsdiensten wordt jaarlijks op basis van de inhoudelijke resultaten en rekening houdend met de financieel beschikbare middelen een doorkijk gemaakt naar de inzet voor het volgende jaar. Dit sluit aan bij de huidige wijze waarop provincie en gemeenten met de omgevingsdiensten afspraken maken over werkplannen en prioriteiten. Partijen vinden het belangrijk dat er gelet op de belangen snel een beweging op gang komt gericht op indirecte lozingen, geven met dit convenant samen richting aan de koers, nemen verantwoordelijkheid voor de gemaakte afspraken (zie hierna) en spreken af aan de hand van gezamenlijk in de uitvoering opgedane inzichten de werkwijze aan te scherpen en periodiek bij te sturen.

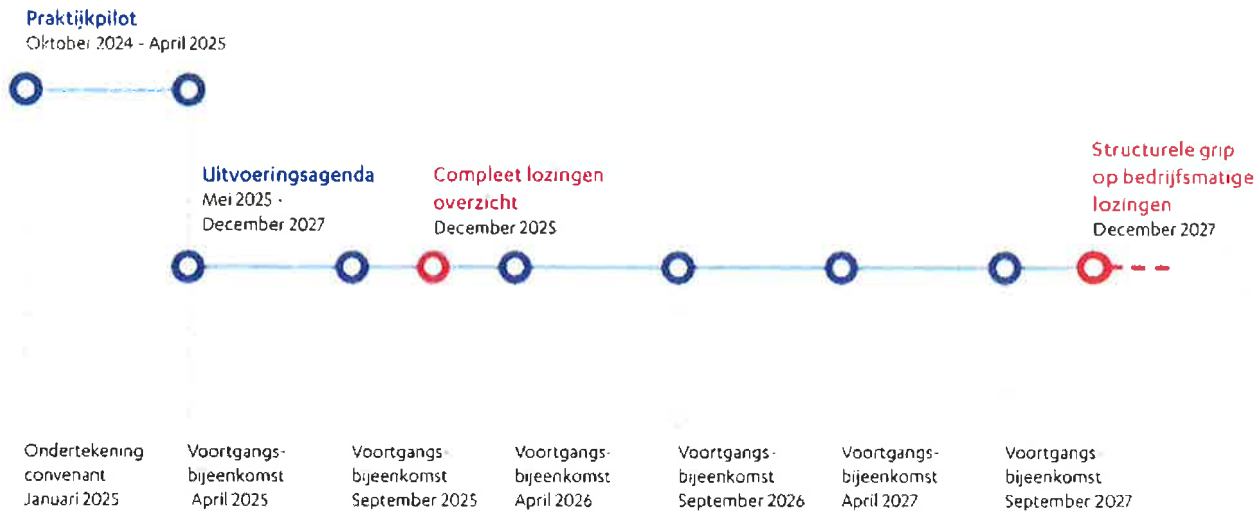
Planning en mijlpalen

Succes vereist heldere afspraken. Dit convenant baseert zich op de volgende afspraken:

- Partijen werken aan de hand van inzichten uit de probleemanalyse en de praktijkpilot aan een gedetailleerde Uitvoeringsagenda 2025-2027 (wat gaan we doen en wat is hiervoor nodig) en bespreken deze voor de zomer van 2025
- Partijen hebben uiterlijk eind 2025 een overzicht van indirecte lozingen die naar verwachting het meest relevant zijn voor het behalen van de KRW-doelen in 2027
- De indirecte lozingen die een tijdig doelbereik in de weg kunnen staan, worden vóór eind 2027 bezien en indien nodig herzien
- Vanaf 2027 de structureel benodigde inzet op dit onderwerp te borgen in de uitvoeringsovereenkomsten tussen de bevoegde gezagen en de omgevingsdiensten

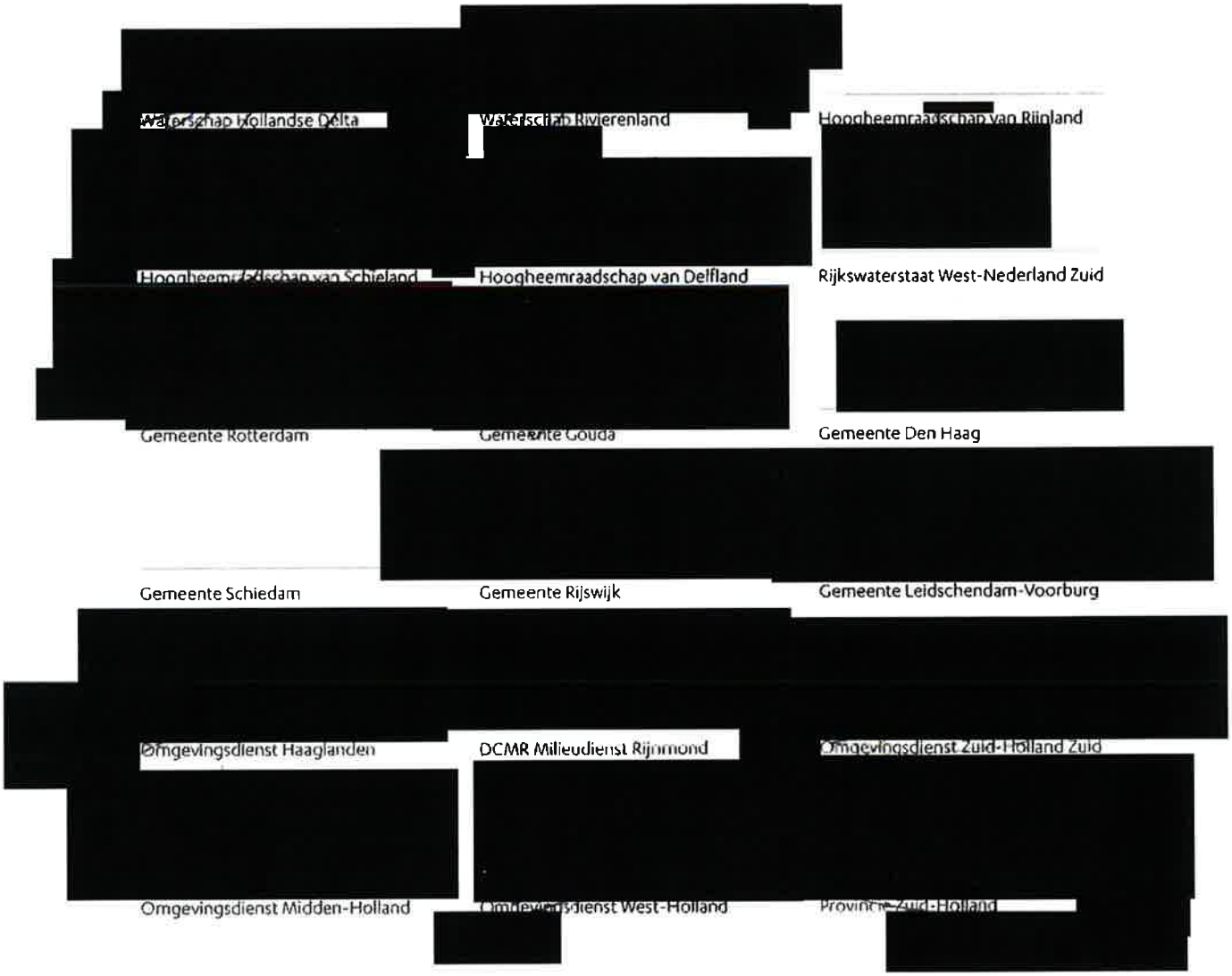
Half jaarlijks wordt er door de provincie een bijeenkomst georganiseerd met alle ondertekenaars van het convenant. Tijdens dit overleg worden besproken de voortgang van de uitvoering, de programmacontext (KRW-doelbereik) en of op basis van de monitoring gemaakte afspraken aanpassing behoeven. Tevens gebruiken wij deze momenten om nieuwe partijen te bewegen zich ook in te zetten op verhogen van de inzet op VTH-taken en dit convenant te ondertekenen.

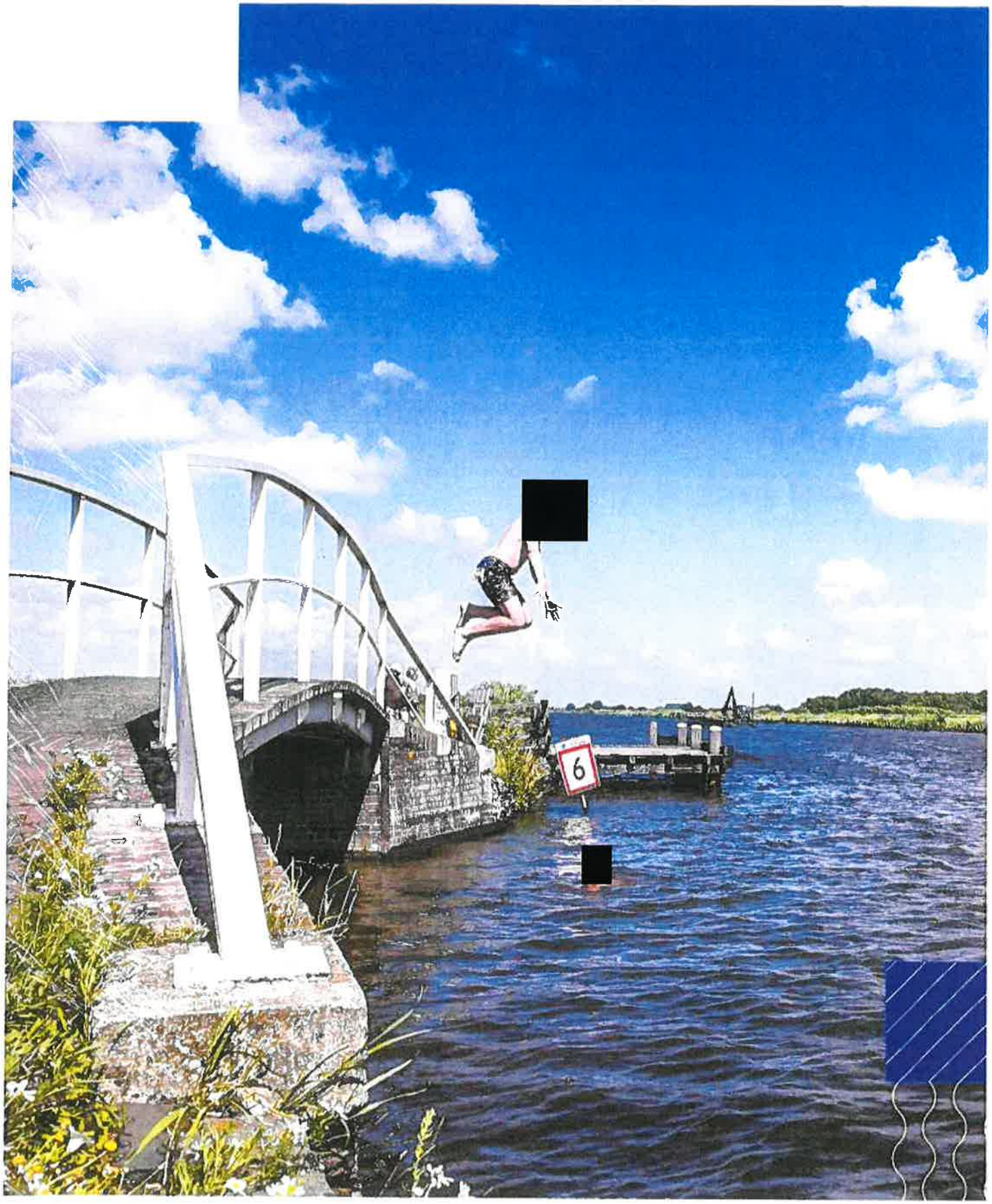
Dit convenant geldt tot eind 2027. Tijdens de halfjaarlijkse evaluatie van april 2026 zal een eventuele verlening tot 2030 worden voorgelegd aan de ondertekenaars.

Ondertekenaars

De volgende partijen hebben dit convenant reeds ondertekend en spreken daarmee uit zich in te zetten voor het gezamenlijk krijgen van grip op indirecte lozingen. Zij onderkennen de problemen rondom VTH-taken op het gebied hiervan en de negatieve gevolgen van dien op onze waterkwaliteit. Daarnaast zien zij het nut en de noodzaak van een krachtige samenwerking om ongewenste stoffen uit onze watersystemen te weren.

6

Colofon
Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland
Oktober 2024

Voor meer informatie kunt u contact opnemen
met [redacted]

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Tekst
provincie Zuid-Holland

Vormgeving en productie
Vakteam Grafimedia,
provincie Zuid-Holland

Fotografie / illustraties
[redacted]
[redacted] / Kunst en Vliegwerk
Provincie Zuid-Holland

250102104

provincie
Zuid-Holland